

Аннотация

Осадчая О. О. Закрепление мер процессуальной ответственности в законодательстве Украины. — Статья.

В статье обосновывается развитие системы мер процессуальной ответственности в законодательстве Украины. Анализируются основные направления развития законодательного закрепления процессуальной ответственности в различных сферах юридического процесса. Подчеркивается необходимость в законодательной регламентации процессуальной ответственности, закрепление и усовершенствование мер такой ответственности в действующем законодательстве Украины.

Ключевые слова: юридический процесс, процессуальная ответственность, меры процессуальной ответственности, закрепление мер процессуальной ответственности.

Анотація

Осадча О. Закріплення заходів процесуальної відповідальності у законодавстві України. — Стаття.

У статті обґрунтовується розвиток системи заходів процесуальної відповідальності в законодавстві України. Аналізуються основні напрями розвитку законодавчого закріплення процесуальної відповідальності в різних сферах юридичного процесу. Підкреслюється необхідність в законодавчій регламентації процесуальної відповідальності, закріплення і удосконалення заходів такої відповідальності в чинному законодавстві України.

Ключові слова: юридичний процес, процесуальна відповідальність, заходи процесуальної відповідальності, закріплення заходів процесуальної відповідальності.

Summary

Osadchaya O. O. Consolidation of measures of the procedural liability in legislation of Ukraine. — Article.

The article covers development of measures of procedural liability. The basic direction of development of legislative consolidation of the procedural liability in different spheres is being analyzed. Necessity for a legislative regulation of procedural liability is being stated and necessity of further development of such liability in the current legislation of Ukraine is underlined.

Keywords: legal process, procedural liability, measures of procedural liability, consolidation of measures of the procedural liability.

УДК 343.121.4

А. Б. Романюк

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Розробка методики вивчення ефективності правових категорій починається з виявлення можливих методів, тобто конкретних способів, що спроможні дати позитивні результати у дослідженні їх ефективності [1, 12].

Проблеми ефективності права чи правозастосовчої діяльності особливо активно досліджувалися науковцями у 1960–1980-ті роки, що дозволило говорити про виділення у межах загальноправової науки теорії ефективності права. Велика увага присвячувалася і дослідженням ефективності захисту в кримінальному судочинстві. Цієї теми торкалися у своїх працях Я. С. Аврах, О. Д. Бойков, З. З. Зінатулін, С. С. Левін, І. А. Лібус, П. Ф. Пашкевич,

І. Л. Петрухін, М. С. Строгович, В. М. Царьов, Г. М. Шафір. Проте, починаючи вже з 90-х років минулого століття, ці проблеми випали з поля зору вчених, незважаючи на те, що підстав для продовження досліджень достатньо, враховуючи значні зміни у правовому регулюванні інституту захисту. Крім того, ще далеко не всі питання даної проблематики знайшли своє вирішення. Немає поки що єдності у трактуванні поняття ефективності захисту, недостатньо досліджено питання диференціації ефективності правових норм, що регулюють інститут захисту, та ефективності захисної діяльності, немає єдності думок щодо критеріїв ефективності, не розроблена методика вивчення ефективності захисту.

Методи вивчення ефективності правових категорій ділять на теоретичні та емпіричні. До теоретичних відносимо історичний, порівняльний, логіко-юридичний методи, метод системного аналізу, до емпіричних — соціологічні методи (спостереження, дослідження документів, опитування тощо).

Необхідно визнати важливість теоретичних методів при дослідженні ефективності правових норм, інститутів, галузей права. Як підкреслюється у літературі, ці методи можуть використовуватись для визначення ефективності законопроектів ще на стадії їх підготовки та обговорення [2, 184].

При вивченні ж ефективності процесуальної діяльності на перший план виходять конкретно-соціологічні методи, які дають змогу виділити стійке, відокремити істотне від випадкового. Як зазначає О. Д. Бойков, «збір емпіричного матеріалу необхідний як тому, що ними (нормами процесуального права. — *Авт.*) зачіпаються явища соціальної дійсності неправового характеру, так і тому, що багато недоліків та цінностей процесуальних норм виявляються лише на практиці їх застосування» [3, 177].

В літературі одним із найефективніших методів називається вивчення офіційної статистичної інформації. Статистична закономірність, виведена на основі масового підрахунку показників ефективності, повинна дати правильну картину, оскільки в результаті такого підрахунку погасяться деякі коливання та відхилення [4, 89]. При цьому значної уваги у свій час надавалось вивченню статистичних звітів адвокатських колегій, юридичних консультацій. Хоча така статистична звітність як джерело кількісної інформації і викликала певні зауваження у зв'язку з неповнотою відображення даних, необхідних для дослідження ефективної діяльності [5, 7–8; 6, 73], проте вона давала цінну інформацію для визначення окремих показників ефективності захисту.

Сьогодні ситуація стосовно звітування адвокатів змінилася. Хоча Закон України «Про адвокатуру» у ст. 18 серед повноважень Міністерства юстиції України і передбачає узагальнення адміністративних даних (в попередній редакції — статистичної звітності) про адвокатську діяльність, проте фактично сьогодні звітування адвокатів не практикується. Це обмежує можливості сучасного дослідника при вивченні ефективності захисту.

У зв'язку з цим основним емпіричним методом збору інформації виступає метод дослідження документів. Свого часу популярними серед вчених при дослідженні ефективності захисту були адвокатські дос'є [7, 4]. Але масове їх

вивчення пов'язане із організаційними труднощами, оскільки більшість адвокатів працюють індивідуально, і отримати репрезентативну кількість таких досьє видається проблематичним. Крім того, хоча в літературі і вказується на обов'язковість ведення захисниками досьє у кожній кримінальній справі [8, 107], проте в законі та корпоративних нормах адвокатури відсутні вимоги щодо їх ведення. Як наслідок, досьє на сьогоднішній день ведуться далеко не всіма адвокатами, а якщо ведуться, то без дотримання єдиної форми. Тому адвокатські досьє навряд чи можуть розглядатися як основне джерело отримання потрібної інформації для нашого дослідження.

Враховуючи це, єдиними документами, вивчення яких може забезпечити дослідника достатніми емпіричними даними, є кримінальні справи, які є багатим джерелом інформації, що стосується діяльності захисників. Так, у матеріалах справ повинна міститися інформація про час та порядок вступу захисника у справу, дані про нього, про процесуальні дії, в яких він брав участь, його клопотання, заяви і скарги, та інформацію про їх задоволення чи відхилення, відомості про участь в судовому слідстві та судових дебатах, про оскарження рішень слідчого, прокурора чи суду.

Досліджуючи захисну діяльність як масове явище з використанням вищенаведеного методу, не слід відмовлятися і від якісного аналізу конкретних випадків участі захисника у кримінальних справах. Адже «якісний аналіз — один з необхідних методів дослідження для характеристики малих сукупностей та підготовки ілюстративного матеріалу» [9, 119–120]. Тому доцільно проводити вибіркове дослідження окремих справ з метою ретельної оцінки діяльності захисників. При цьому повинна оцінюватися оптимальність вибраної захисником позиції у справі, обґрунтованість заявлених клопотань і відмови у їх задоволенні, повнота участі в процесуальних діях та використання наданих законом прав, обґрунтованість рішення суду і позиції захисника.

Для перевірки отриманих результатів, їх критичної оцінки доречно застосувати ще один соціологічний метод — експертне опитування у формі анкетування, який є досить дієвим там, де складно провести інші дослідження. Його сутність в тому, що підставою кількісної та якісної оцінки явища є думка спеціалістів, що спирається на їх професійний науковий та практичний досвід. Основними умовами дослідження цим методом є грамотне формулювання питань та правильний підбір експертів. На наш погляд, найдостовірнішою оцінкою є така, що ґрунтується на думці експертів різноманітного професійного спрямування з різним відношення до предмета дослідження. Тому в ролі експертів до опитування потрібно залучати представників всіх трьох основних процесуальних функцій — захисту, кримінального переслідування та вирішення справи (адвокатів, слідчих, прокурорів та суддів).

З метою безпосередньої оцінки ефективності окремих дій захисників, перевірки результатів інших досліджень допускається застосування і такого соціологічного методу, як спостереження, тобто безпосереднього сприйняття діяльності захисника у судовому розгляді, що збагатить емпіричний матеріал, отриманий іншими методами, наочними прикладами.

Застосовуючи як основний метод дослідження аналіз документів, слід насамперед визначитись з показниками, які будуть стояти в основі оцінки ефективності захисників. Виходячи із цілей захисної діяльності, у процесуальній літературі напрацьовані показники, за допомогою яких можна судити про ступінь ефективності захисту.

Так, наприклад, Г. М. Шафір до критеріїв ефективності захисту відносить:

- ступінь участі захисника у вчиненні процесуальних дій, дозволених законом, і результати цієї участі для з'ясування обставин, що виправдовують чи пом'якшують відповідальність обвинуваченого (підсудного);

- вплив діяльності захисника на зміну висновків слідчого, зроблених при пред'явленні обвинувачення, в обвинувальному висновку чи іншому кінцевому документі слідства — постанові про закриття справи;

- вплив участі захисника на висновки суду, зроблені у вирокі, у порівнянні з тими, які були зроблені в обвинувальному висновку;

- вплив участі захисника на застосування судом покарання, що пом'якшує відповідальність у порівнянні з найнижчою межею, передбаченою санкцією кримінального закону, рівно, як і призначення покарання м'якшого від того, якого вимагав державний обвинувач;

- вплив участі захисника на зміну висновків, зроблених судом у вирокі, на користь засудженого в результаті оскарження вироку, що не вступив у законну силу, та вироку, що вступив у законну силу;

- дотримання в процесі розгляду справи з участю захисника всіх процесуальних гарантій, що забезпечують повноту, об'єктивність і всебічність розгляду справи, законність і обґрунтованість остаточного висновку суду у справі [10, 6–7].

Я. С. Аврах пропонує оцінювати роботу адвокатів за такими критеріями:

- вміле, з точки зору методики, використання тих законних засобів і способів захисту, які передбачені кримінально-процесуальним законом;

- своєчасне реагування (в рамках кримінальної справи) на будь-яке порушення прав обвинуваченого;

- правильне визначення захисником-адвокатом тієї кінцевої мети, досягнення якої він має намір добиватися з урахуванням обставин справи;

- досягнення цієї кінцевої цілі у конкретній справі: виправдання підзахисного, зміна кваліфікації, пом'якшення покарання і т.д. [4, 78–79].

Є. Г. Мартинчик наводить власну систему кількісних і якісних показників:

- активність участі адвокатів на попередньому розслідуванні і в суді;

- повнота і цілеспрямованість використання адвокатами своїх прав на всіх стадіях кримінального процесу;

- співвідношення заявлених адвокатами і задоволених слідчим і судом клопотань;

- вплив позиції адвокатів, зайнятої ними при закінченні слідства і пред'явленні матеріалів для ознайомлення, на висновки і рішення слідчого в обвинувальному висновку;

- співвідношення поданих адвокатами на рішення і дії слідчих і прокурорів скарг, зі скаргами, визнаними обґрунтованими і задоволеними;

— співвідношення позиції адвокатів з рішеннями суду з питань доведеності обвинувачення, кваліфікації дій підсудного, виду і розміру покарання, цивільного позову, долі речових доказів та судових витрат;

— співвідношення поданих адвокатами касаційних скарг з кількістю розходжень їх позиції з вироком у частині покращення становища засудженого;

— співвідношення розглянутих і задоволених касаційною інстанцією скарг адвокатів та задоволених скарг в порядку судового нагляду [6, 72–73].

Наводячи переліки показників ефективності діяльності захисників, автори включали до них і такі, які важко відстежити, оскільки вони є оціночними поняттями і самі потребують критеріїв для своєї оцінки. Наприклад, такі показники, як активність захисника на попередньому слідстві та в суді, повнота і цілеспрямованість використання адвокатами своїх прав на всіх стадіях кримінального процесу, є непридатними у запропонованому вигляді для масової оцінки захисної діяльності. Деякі інші показники для їх встановлення вимагають детального аналізу кожної справи та роботи в ній захисника, що пов'язано з надмірними затратами на дослідження. При цьому в даних показниках криється небезпека суб'єктивного їх підрахунку дослідником.

У зв'язку з цим більш прийнятною видається система критеріїв, запропонована О. Д. Бойковим. Всі показники є кількісними, відносно нескладними для підрахунку і придатними для проведення дослідження:

— співвідношення випадків участі захисника у тій чи іншій стадії процесу з кількістю заявлених, задоволених і відхилених клопотань;

— співвідношення позиції захисника з позицією суду першої інстанції і остаточним результатом по справі;

— співвідношення кількості касаційних скарг захисника (відхилених і задоволених) з кількістю випадків повного і часткового розходження його позиції з позицією суду першої інстанції;

— співвідношення кількості заявлених касаційних скарг з кількістю поданих (відхилених і задоволених) скарг у порядку нагляду;

— ступінь (повнота) використання процесуальних прав, що належать захиснику на різноманітних стадіях процесу [9, 122].

Заслужовує на увагу також система показників, запропонована В. М. Царьовим:

1. Співвідношення загальної кількості справ з участю захисника з кількістю тих із них, по яких ним використовувався той чи інший засіб захисту: участь у слідчих діях; заявлення клопотань та відводів; звернення із запитом до установ; внесення скарг на дії та рішення слідчого, прокурора.

2. Співвідношення загальної кількості справ, по яких захисник брав участь у провадженні слідчих дій, з кількістю тих з них, по яких захисником задавалися запитання допитуваному, заявлялись клопотання про занесення в протокол даних, що мають значення для справи, вносились письмові зауваження з приводу правильності та повноти записів у протоколі.

3. Співвідношення кількості відхилених клопотань, спрямованих на вста-

новлення сприятливих для обвинуваченого обставин, з кількістю поданих скарг на рішення слідчого, а також з кількістю повторно заявлених клопотань.

4. Співвідношення загальної кількості заявлених клопотань, а також скарг на рішення про їх відхилення з кількістю задоволених клопотань та скарг.

5. Співвідношення загальної кількості справ з участю захисника з кількістю тих із них, по яких захисником не заявлялось жодних клопотань, але справа була в подальшому закрыта або був винесений виправдувальний вирок.

6. Співвідношення загальної кількості справ з участю захисника з кількістю тих із них, по яких захисником не заявлялось жодних клопотань, але фабула обвинувачення була в подальшому пом'якшена [11, 85–87].

При виділенні показників, здатних відобразити картину ефективності діяльності захисників у кримінальних справах, необхідно щоб вони різнобічно характеризували його діяльність: активність, обсяг, якість роботи.

Враховуючи це, до критеріїв, придатних для оцінки ефективності діяльності захисників у кримінальному судочинстві, віднесемо такі:

1. Співвідношення загальної кількості справ з кількістю тих із них, де захисник брав участь у процесуальних діях, участь в яких не є обов'язковою. Такий критерій відображає активність захисника у справі, інтенсивність використання прав, наданих йому процесуальним законом. Хоча факти участі захисника у діях, де його присутність не є обов'язковою, самі по собі ще не свідчать про те, що така участь була результативною для захисника, проте даний критерій, поряд з тим, що він відображає активність захисника, є показником ефективності, оскільки сам факт участі захисника у слідчій дії, в якій його участь не є обов'язковою, позитивно впливає на підзахисного, який не залишається сам на сам з слідством. Крім того, потрібно враховувати і так званий «ефект присутності», коли навіть сам факт участі захисника у слідчій дії дисциплінує слідчого, підвищує об'єктивність його рішень.

2. Співвідношення загальної кількості слідчих дій, у яких захисник брав участь, з кількістю слідчих дій, у яких захисник діяв активно: ним задавалися запитання допитуваним; заявлялись клопотання про занесення в протокол даних, що мають значення для справи; вносились письмові зауваження з приводу правильності та повноти записів у протоколі.

3. Співвідношення загальної кількості випадків участі захисника у справах із загальною кількістю поданих захисником клопотань, заяв, скарг, спрямованих на пом'якшення становища підзахисного.

4. Співвідношення загальної кількості поданих клопотань з кількістю задоволених, частково задоволених та відхилених, з розподілом по стадіях та в загальному.

Активність подання клопотань і відсоток їх задоволення — безумовно, одні з найочевидніших критеріїв ефективності захисної діяльності. Недоліком масового дослідження ефективності захисту з використанням лише цього критерію є те, що в дослідника немає впевненості у обґрунтованості самих клопотань захисників, так і об'єктивності відмови у задоволенні цих клопотань.

5. Співвідношення позиції захисника із змінами обвинувачення протягом провадження у справі (під час досудового слідства, в обвинувальному висновку, під час судового розгляду). Цей критерій характеризує досягнення захисником проміжних цілей під час провадження у справі.

6. Співвідношення позиції захисника з остаточним рішенням у справі (з врахуванням розгляду справи в апеляційній та касаційній інстанції). Даний показник, як правильно відзначив І. А. Лібус, «інколи здатен визначати ефективність, а точніше, неефективність, діяльності захисника навіть в ізольованому вигляді, поза системою інших критеріїв» [12, 94]. Тим не менше, механічне порівняння позиції захисника та рішення суду може викликати спотворене уявлення про ефективність діяльності захисника. Так, якщо підсудний заперече свою вину у вчиненні злочину або відкидає окремі епізоди обвинувачення, захисник повинен узгоджувати свою позицію з позицією підзахисного навіть всупереч внутрішньому переконанню і зібраним у справі доказам. І якщо суд не підтримає захисника, то навряд чи можна говорити про неефективність його діяльності.

7. Співвідношення кількості справ, у яких позиція захисника розійшлась з вироком суду, з кількістю оскаржень за участю захисника. Цей критерій характеризує повноту використання захисником засобів захисту, наполегливість та послідовність у відстоюванні своєї позиції та законних інтересів підзахисного.

8. Співвідношення кількості справ, у яких жодних клопотань та заяв захисником заявлено не було, з кількістю випадків закриття цих справ, винесення виправдувальних вироків, виключення з обвинувачення окремих пунктів, перекваліфікації діяння на менш тяжке з ініціативи слідчого, прокурора, суду. Чим більший даний показник, тим, відповідно, менша ефективність діяльності захисників. Він характеризує пасивність захисту, коли функції, покладені на захисника, виконуються тими суб'єктами процесу, для яких функція захисту не є характерною.

Вивчення ефективності діяльності захисників за даною системою критеріїв, природно, не може дати настільки достовірної інформації, яку ми отримали б, ретельно досліджуючи діяльність захисника у кожній справі. В масовому дослідженні присутній певний схематизм, не враховуються окремі суб'єктивні моменти, випадають із предмета дослідження обґрунтованість та якість вчинюваних захисником процесуальних дій, а так само об'єктивність рішень та дій осіб та органів, що ведуть справу. Однак, вважаємо, що неточності відображення картини в одиничних випадках участі захисника, при достатній масовості досліджуваного матеріалу, як правило, згладжуються. Як зазначає О. Д. Бойков, «при підрахунку масових показників ми вправі виходити з припущення, що окремі коливання (неправильне відхилення чи задоволення клопотання) не можуть виявити суттєвого впливу на загальну закономірність задоволення саме обґрунтованих клопотань» [9, 123].

Звичайно наведені показники здатні продемонструвати реальну картину ефективності захисної діяльності лише при дослідженні захисту як масового явища, оскільки при оцінці діяльності захисника у конкретній справі чи у кіль-

кох справах практика використання подібних критеріїв може спотворити уявлення про якість роботи захисника і привести до інших негативних наслідків. Так, використання такого показника як співвідношення заявлених і задоволених клопотань для оцінки діяльності захисника у конкретній справі, може змусити його заявляти тільки такі клопотання, які напевне будуть задоволені, і уникати подання клопотань, які можуть бути відхилені.

Вивчаючи ефективність діяльності захисників, необхідно мати на увазі, що будь-який із наведених показників, якщо його розглядати окремо, не здатен нести об'єктивну інформацію про ефективність захисту. Тільки комплексне їх використання з виведенням статистичних закономірностей може відобразити реальну роль захисника у встановленні істини по справі.

Література

1. Чулюкин Л. Д. Эффективность уголовно-процессуальных норм и методика ее изучения : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Л. Д. Чулюкин. — М., 1977. — 16 с.
2. Строгович М. С. Советский уголовно-процессуальный закон и проблемы его эффективности / М. С. Строгович, А. М. Ларин, Л. Б. Алексеева. — М. : Наука, 1979. — 320 с.
3. Бойков А. Д. К изучению эффективности уголовно-процессуального закона // Эффективность применения уголовного закона. — М. : Юрид. лит., 1973. — С. 163–180.
4. Аврах Я. С. Некоторые вопросы эффективности защиты на предварительном следствии // Вопросы эффективности советского уголовного процесса. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1976. — С. 75–89.
5. Либус И. А. Об эффективности деятельности защитника в стадии предварительного следствия / И. А. Либус. — Ташкент : Фан, 1971. — 54 с.
6. Мартынич Е. Г. Эффективность деятельности адвоката в уголовном судопроизводстве // Известия ВУЗов. Правоведение. — 1979. — № 5. — С. 70–75.
7. Левин С. С. Эффективность участия защитника в кассационном производстве по уголовным делам : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / С. С. Левин. — Таллин, 1974. — 18 с.
8. Зейкан Я. П. Захист у кримінальній справі / Я. П. Зейкан. — К. : Вища шк., 2002. — 271 с.
9. Бойков А. Д. Этика профессиональной защиты по уголовным делам / А. Д. Бойков. — М. : Юрид. лит., 1978. — 176 с.
10. Шафир Г. М. Эффективность участия защитника в уголовном судопроизводстве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Г. М. Шафир. — Ленинград, 1968. — 24 с.
11. Царев В. М. Эффективность участия защитника в доказывании на предварительном следствии / В. М. Царев. — Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1990. — 156 с.
12. Либус И. А. Эффективность защиты в советском уголовном процессе : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / И. А. Либус. — Ташкент, 1971.

Анотація

Рожанюк А. Б. Методика дослідження та критерії ефективності захисту у кримінальному процесі. — Стаття.

У статті пропонується авторська методика дослідження ефективності діяльності захисників у кримінальних справах, а також розглядаються критерії оцінки ефективності захисту, які лежать в основі такої методики. Використання подібної методики сприятиме підвищенню якості реалізації функції захисту в кримінальному судочинстві.

Ключові слова: захист, метод дослідження, ефективність, критерій ефективності.

Аннотация

Рожанюк А. Б. Методика исследования и критерии эффективности защиты в уголовном процессе. — Статья.

В статье предлагается авторская методика исследования эффективности деятельности защитников по уголовным делам, а также рассматриваются критерии оценки эффективности защиты,

лежащие в основе такой методики. Использование данной методики будет способствовать повышению качества реализации функции защиты в уголовном процессе.

Ключевые слова: защита, метод исследования, эффективность, критерий эффективности.

Summary

Romanuk A. B. Methods of research and criteria of the effectiveness of defense in criminal process. — Article.

In the article the author offers methods of research of the effectiveness of defense in criminal process and criteria of the defense effectiveness estimation on which the methods are based. The use of these methods will improve the quality of the defensive function in criminal process.

Keywords: urgent investigative proceedings, defense counsel, tactics of professional defense, tactical method, defense situation.

УДК 343.9(477)

I. А. Артеменко

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Корупція як соціальне явище проникла в багато сфер громадського життя. Вона охопила значні ешелони органів влади, правоохоронних органів, бізнесу, засобів масової інформації, відносин з споживачами, профспілками, громадськими організаціями [1, 53]. Історичні джерела свідчать, що корупція зародилася у стародавні часи разом із появою першої держави. Підтвердження цьому ми знаходимо у Законах Хаммурапі, Законах Ману та Законах XII таблиць. Разом з тим аналіз як зазначених, так і інших ранніх правових пам'яток свідчить про те, що вони не оперували ні терміном «корупція», ні будь-яким його еквівалентом. Ніколо Макіавеллі в роботі «Государь» визначав корупцію як використання публічних можливостей в особистих інтересах. Вперше у вітчизняній літературі термін «корупція» в правовий понятійний апарат був введений О. Я. Естріним в роботі «Хабарництво» [2, 328–329].

Мета даної статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичних засад і законодавства України у сфері протидії організованих злочинності та корупції дослідити особливості правового та структурно-функціонального забезпечення, у процесі чого виявити наявні проблеми, визначити шляхи їх вирішення, а також розробити певні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Проблему подолання організованої злочинності з боку злочинних формувань та корупції у різні часи досліджували такі вчені й науковці, як Т. В. Аверьянов, В. І. Батіщев, О. Я. Баєв, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. А. Бобраков, В. О. Жердев, Н. С. Карпов, В. І. Комісаров, В. П. Лавров, В. К. Лисиченко, І. В. Строков, В. М. Рудик, В. М. Цимбалюк, Р. М. Шехавцов та ін.